Griffie
Gemeente Rotterdam

Griffie

Bezoekadres: Stadhuis
Coolsingel 40, Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Van: Arie de Bondt
Telefoon: 0653789821
E-mail: a.debondt@griffie.rotterdam.nl

Ons kenmerk: 22bb2847

Onderwerp: Advies commissie verkiezingsaangelegenheden inzake verkiezingen 16 maart 2022.

Datum: 25 maart 2022

Aan de gemeenteraad

Afschrift aan college van burgemeester en wethouders

Geachte dames en heren,

Op 7 november 2013 heeft u de Verordening commissie verkiezingsaangelegenheden vastgesteld en de voorzitter en de leden van de commissie benoemd. De commissie adviseert de gemeenteraad over de rechtmatigheid van het verloop van de verkiezingen voor de leden van de gemeenteraad en de wijkraden en bestaat sinds 1 januari 2022 uit een voorzitter en vier leden, te weten de heer J.W. Verheij (voorzitter) en de heren J.P. Postma, J.W. van Putten, R.C.J. de Roon en A. van Zevenbergen
De commissie wordt vanuit de griffie ondersteund door de heren A.C. de Bondt en V.A.M. Lorijn, alsmede bij de rondgang langs de stembureaus ook door de heren W. de Bel, D. Wind, V. Sital en de dames M. Nanlohy, D. Stapel, N. Ferreira, S. Olislaegers, L. van der Sar en A. Burger.

Ter voorbereiding op onze werkzaamheden is de commissie door het cluster Dienstverlening mondeling geïnformeerd over het verkiezingsproces, de gang van zaken in de stembureaus en tijdens de centrale telling in Ahoy, alsmede de toepassing van de zgn. stembureauapp.

Op 14 en 15 maart hebben drie teams een rondgang gemaakt langs een aantal stembureaus. Ook is op 15 maart 2022 het coördinatiecentrum Verkiezingen bezocht. Op 16 maart 2022 hebben wij in vijf teams een rondgang langs diverse stembureaus gemaakt. Op de avond van 16 maart en op 17 maart is de centrale locatie voor de tellingen in Ahoy bezocht, waarbij het volledige telproces is gevolgd. Onze bevindingen naar aanleiding van onze waarnemingen staan in onze rapportage die wij bij deze brief aanbieden.

Los van de inhoud van deze rapportage hechten wij eraan onze grote waardering uit te spreken over de goede organisatie van de verkiezingen en de verbeteringen die op basis van ervaringen van eerdere verkiezingen zijn ingevoerd.
Wij hebben veel respect voor allen die - op welke wijze dan ook - een bijdrage hebben geleverd om deze verkiezingen plaats te laten vinden en ordentelijk te laten verlopen. In de eerste plaats willen wij alle Rotterdammers bedanken. Zij die hun stem hebben uitgebracht, maar ook allen die op andere wijze een bijdrage hebben geleverd aan het verkiezingsproces. De vele vrijwilligers op de stembureaus en bij de tellingen in Ahoy

danken wij nadrukkelijk voor hun inzet. Verder willen wij in het bijzonder noemen de medewerkers van de gemeente die hun dagelijkse werkzaamheden even lieten voor wat het was en zich hebben ingezet om het proces van de verkiezingen te doen slagen, maar ook zij die vanuit hun reguliere functie ten behoeve van de verkiezingen een bijdrage hebben geleverd. Dank daarvoor.

Rechtmatigheid verkiezingen gemeenteraad

Naar het oordeel van de commissie zijn de verkiezingen ordentelijk verlopen en zijn de wettelijke voorschriften in acht genomen. Er hebben zich geen feiten voorgedaan die mogelijk tot een andere uitslag en zetelverdeling dan die is vastgesteld door het centraal stembureau op 21 maart 2022 zouden kunnen leiden.
De commissie heeft kennisgenomen van het feit dat er tijdens de zitting van het centraal stembureau op 21 maart 2022 geen zienswijzen zijn ingediend.

De commissie adviseert naar aanleiding van haar waarnemingen en bevindingen de verkiezing voor de leden van de gemeenteraad rechtmatig te verklaren.

Onderzoek geloofsbrieven leden gemeenteraad

Voor het onderzoek geloofsbrieven van de leden van de gemeenteraad in nieuwe samenstelling hebben wij de bescheiden gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat geen van de kandidaten is uitgesloten van het kiesrecht, dat alle voldoen aan het woonplaatsvereiste en dat alle voldoen aan het leeftijdsvereiste zoals vermeld in artikel 10 van de Gemeentewet. Voorts hebben wij kunnen constateren dat zij geen functies bekleden die onverenigbaar zijn met het raadslidmaatschap zoals die zijn aangegeven in artikel 13 van de Gemeentewet.

Wij adviseren u de volgende personen toe te laten als lid van de gemeenteraad die op 30 maart aanstaande zal aantreden: M.S. Abrahamse, F. Achbar, N. Balwantsingh, S.J.C. Becker, M.H. Biljoen, V.A. Bruin, S. Ceulemans, I. Coenradie, T.S.J. Coşkun, D.J. van Dommelen, B. van Drunen, I. Elfilali, G.J. Engberts, D.A. van Groningen-de Haas, T. de Haan, T.C. Hoogwerf, M.S.S. de Jong, V.P.G. Karremans, T. Kind, A. Kockelkoren, T. Kuzu, P.J.P. Lansink-Bastemeijer, S. Leewis, A.J.A. Maassen, N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein, M.Y. Morkoç, R. Moti, J.M. Nunnely, A.R. Oostdijk, S. van de Peppel, S. Reitema, B. van Schaik, R.G.C. Segers-Hoogendoorn, R.A.C.J. Simons, R.T.J. van der Velden, M. Verhoef, P.J.H.D. Verkoelen, M.M. Vlasblom, L.S. Vlieger, T.J. Vonk, G.J.M. Vreugdenhil, J.M.D. de Waard, I. van Wifferen, E. Yigit en C.M. Zeegers.

Rechtmatigheid wijkraadsverkiezingen

De commissie heeft kennis genomen van de processen verbaal van de 39 wijkraadsverkiezingen en daarin geen onrechtmatigheden geconstateerd.

Tijdens de zitting van het centraal stembureau op 23 maart 2022 waarin de uitslag van de verkiezingen voor de wijkraden is bekend gemaakt is door een van de kandidaten voor de wijkraad Vreewijk, dhr. G.A.G. Lems, verzocht om een hertelling vanwege een telverschil van één stem voor de laatst beschikbare plaats in de wijkraad. Daarnaast zijn via andere kanalen zeven andere zienswijzen aan de commissie voorgelegd. Daarvan is er één voorafgaand aan de bespreking in de commissie weer ingetrokken. Alle ingebrachte zienswijzen zijn op 24 maart besproken in de commissie, waarbij de indieners in de

gelegenheid zijn gesteld een toelichting te geven en vertegenwoordigers van de verkiezingsorganisatie vragen van de commissie hierover hebben beantwoord.

De commissie heeft mede op grond van het bezoek aan Ahoy waar de Centrale Stemopneming heeft plaatsgevonden geen twijfel over de integriteit van het telproces. Ook in de processen-verbaal zijn geen onregelmatigheden geconstateerd.
De commissie is van mening dat een hertelling niet tot een andere uitkomst zal leiden en adviseert daarom geen hertelling te laten verrichten voor de wijkraad Vreewijk.

Bij de overige ingebrachte zienswijzen, zie de bijlage over de bevindingen van de commissie, zijn geen feiten aan de orde gekomen die leiden tot een andere uitslag van de wijkraadsverkiezingen. De commissie heeft deze zienswijzen daarom ongegrond verklaard. Wel doet de commissie naar aanleiding hiervan een aantal aanbevelingen voor het verkiezingsproces en de campagnerichtlijnen.

Concluderend adviseert de commissie de wijkraadsverkiezingen op 14, 15 en 16 maart rechtmatig te verklaren en het verzoek om hertelling van de uitgebrachte stemmen voor de wijkraad Vreewijk niet te honoreren. Het bijbehorende raadsbesluit treft u bij deze brief aan.

De commissie zal de geloofsbrieven van de benoemde wijkraadsleden nog onderzoeken en voorafgaand aan de installatie van de wijkraden op 20 april 2020 besluiten over hun toelating.

De commissie voor verkiezingsaangelegenheden,

De commissiegriffier,

De Voorzitter,

Bijlage 1

BEVINDINGEN COMMISSIE VERKIEZINGSAANGELEGENHEDEN 2022

Inleiding

Op de verkiezingsdagen voor leden van de gemeenteraad en leden van en de wijkraden hebben de leden van de commissie in meerdere teams bezoeken afgelegd bij verschillende stembureaus in de stad. Ook zijn leden van de commissie aanwezig geweest bij het sluiten van een stembureau en de start van de stemopneming. Ongeveer 100 stembureaus zijn bezocht. Daarnaast hebben leden van de commissie op woensdagavond kennisgenomen van het afleveren van stembussen en bijbehorende bescheiden in Ahoy ten behoeve van de centrale stemopneming. Op donderdag 17 maart hebben leden van de commissie de centrale stemopneming bezocht in Ahoy en kennisgenomen van zowel het proces van de stemopneming als de stemopneming zelf. Tijdens de aanwezigheid vond de stemopneming voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraad plaats op kandidaatsniveau.

Algemeen en rechtmatigheid

De commissie heeft bij haar rondgang gelet op het naleven van de bepalingen van de Kieswet (zoals aantal leden stembureau, controle stempassen, identificatie van de kiezer en een gemachtigde, inrichting stembureau e.d., borging van het stemgeheim en de mogelijke aanwezigheid van campagne-uitingen). Ook heeft de commissie de buitenruimte rondom de ingang van en stembureau geschouwd op de aanwezigheid van reclame-uitingen van politieke groeperingen.

De commissie heeft tijdens haar aanwezigheid in de stembureaus geen onrechtmatigheden geconstateerd die mogelijkerwijs van invloed zouden zijn op uitslag van verkiezingen.

Tijdens de rondgang heeft de commissie veelvuldig waargenomen dat er in de openbare ruimte op veel plaatsen nog campagne-uitingen aanwezig waren van politieke groeperingen of kandidaten die aan een van de verkiezingen deelnamen.

De commissie heeft tijdens haar rondgang voortdurend bijzonderheden aan de verkiezingsorganisatie gemeld en stelt vast dat meldingen voortvarend zijn opgepakt en waar nodig zijn omgezet in concrete acties.

Aanbevelingen c.q. opmerkingen

De commissie neemt de vrijheid om enkele aanbevelingen c.q. opmerkingen te doen waarmee in de toekomst mogelijk verbeteringen gerealiseerd kunnen worden.

Campagne-uitingen in het gebouw waarin een stembureau is gesitueerd
In enkele gevallen is geconstateerd dat er nog campagnemateriaal aanwezig was in het gebouw waarin het stembureau was gesitueerd. Het betrof met name materialen met betrekking tot de verkiezing van de leden van de wijkraden. Desgevraagd was de voorzitter veelal bereidt de materialen te laten verwijderen.
Aanbevolen wordt in de instructie voor de voorzitters en de leden van het stembureau hier (meer) aandacht aan te schenken.

Campagne-uitingen binnen een straal van 50 meter van de ingang van een stembureau
Bij veel stembureaus hebben wij waargenomen dat er in de openbare ruimte binnen een straal van 50 meter van de ingang van een stembureau nog campagne-uitingen aanwezig waren van groeperingen of personen die aan de verkiezingen deelnamen.
De beleidsregels 'Reclame maken politieke partijen in verkiezingstijd' gaan ervanuit dat binnen een straal van 50 meter van de ingang van een stembureau geen reclame-uitingen van partijen of kandidaten meer aanwezig zijn op de dag van de verkiezingen. Vertegenwoordigers van politieke groeperingen waren veelal niet bekend met deze regels en ook de voorzitters van de stembureaus bleken niet van het bestaan op de hoogte te zijn.

Ook is gebleken dat de vertegenwoordigers van de politieke groeperingen in veel gevallen onvoldoende bekend waren dat er een stembureau is gevestigd op een bepaalde locatie.
Aanbevolen wordt in de aanloop naar de verkiezingen - bijvoorbeeld bij het inleveren van de kandidatenlisten – meer aandacht te vestigen op de beleidsregels en een (voorlopig) overzicht van de locaties van de stembureaus beschikbaar te stellen aan de groeperingen die deelnemen aan de verkiezingen.

Aantal stembureaulocaties
Er waren 379 locaties met een stembureau waarvan een aantal gedurende drie dagen was geopend. Tijdens de rondgang is waargenomen dat het op veel locaties rustig of stil was.
Aanbevolen wordt nog eens kritisch te kijken naar het aantal stembureaulocaties.

Bemensing stembureaus
Op veel locaties werd voldaan aan de Rotterdamse norm van zes stembureauleden. De organisatie heeft veel inspanningen verricht om aan deze norm te kunnen voldoen wegens de vele afmeldingen rondom COVID-19. Op locaties waarbij al dan niet tijdelijk door omstandigheden slechts vier of vijf leden aanwezig waren verliep het verkiezingsproces naar behoren voor zover de commissie heeft waargenomen.
Aanbevolen wordt om voor stembureaus die op basis van eerdere ervaringen als minder druk kunnen worden aangemerkt te onderzoeken of volstaan kan worden met vier of vijf leden. Voor bureaus die in het algemeen als een druk bureau bekend staan wordt aanbevolen het aantal stembureauleden op zes te handhaven.

Toegankelijkheid stembureaus
Ondanks het feit dat stembureaus op enkele na alle de kwalificatie 'toegankelijk voor mindervaliden' hebben gekregen, is waargenomen dat op een aantal stembureaus er toch sprake was van bijvoorbeeld een drempel, (te steile) hellingbaan, klein trapje of smalle ingang. Ook de vindbaarheid van bepaald locaties vanaf de openbare weg was niet altijd voor iedere kiezer duidelijk. De banner was niet overal duidelijk aanwezig om de toegang tot een stembureau te markeren.
Aanbevolen wordt alle locaties voor een volgende verkiezing nogmaals te schouwen en te toetsen of deze aan de gestelde normen voldoen.

Communicatie voorlopige uitslag gemeenteraadsverkiezingen
Op woensdagavond is er door de burgemeester op een tweetal momenten een voorlopige uitslag gepresenteerd. Onduidelijk was of de gepresenteerde cijfers van dat moment gebaseerd waren op de feitelijke telling van dat moment of dat er een extrapolatie had plaatsgevonden, temeer daar er ook melding werd gemaakt van het aantal uitgebrachte stemmen op een politieke groepering. Bij de einduitslag bleken de aantallen stemmen per lijst soms aanzienlijk af te wijken. Dit heeft voor verwarring gezorgd. Het feit dat er sprake van een voorlopige uitslag is overigens wel duidelijk naar buiten gebracht.
Aanbevolen wordt om bij volgende verkiezingen duidelijk aan te geven dat er sprake is van extrapolatie en geen concrete aantallen stemmen te noemen maar alleen percentages.

Specifieke aanbevelingen c.q. opmerkingen naar aanleiding van de wijkraadsverkiezingen

Bekendheid wijkraden en kandidaten
De commissie constateert dat meerdere kiezers onbekend waren met de wijkraden en de te kiezen wijkraadsleden.
Aanbevolen wordt om de komende periode en bij de volgende verkiezingen meer aandacht te besteden aan de wijkraden en de te kiezen kandidaten.

Stemming wijkraden alleen in eigen wijk
Voor de wijkraad mag de kiezer alleen stemmen in de eigen wijk. In meerdere gevallen gaf dat ergernis voor kiezers die met een stempas voor een wijkraad in een verkeerde wijk wilde stemmen. Aannemelijk is dat een deel van de kiesgerechtigden daardoor geen stem heeft uitgebracht op een wijkraad. Ook de grenzen tussen de verschillende wijken zijn niet altijd even duidelijk voor de kiezer. Dit doet zich met name voor als een stembureau nabij de grens van twee wijken is gesitueerd.
Aanbevolen wordt te onderzoeken op welke wijze hieraan enigszins tegemoet kan worden gekomen.

De commissie denkt daar onder meer aan digitaal stemmen voor de wijkraden, of in een beperkt aantal stembureaus de mogelijkheid te openen om voor meerdere (aangrenzende) wijken te kunnen stemmen.

Volgorde op het stembiljet
Naar aanleiding van de beroepschriften bij het vaststellen van de geldigheid van de kandidaatstelling van de wijkraden heeft de commissie al aandacht gevraagd voor de hiërarchie op het stembiljet. De commissie is verheugd met de vermelding op het stembiljet en de kandidatenlijst dat de volgorde van de kandidaten door loting is bepaald maar vraagt zich af of dit voldoende is om duidelijk te maken aan de kiezers dat er geen enkele hiërarchie is bij de kandidaten.
Aanbevolen wordt om te analyseren of er een correlatie is tussen de positie op het stembiljet en de uitslag en om de mogelijkheden te onderzoeken hoe elke suggestie van voorkeur voor een bepaalde kandidaat door de positie op het stembiljet voorkomen kan worden.

Campagnevoering
De commissie constateert dat er enige onduidelijkheid was in hoeverre de 'beleidsregels reclame maken voor politieke partijen tijdens verkiezingstijd' ook van toepassing zijn voor de verkiezingen van de wijkraden waarbij het om het kiezen van personen gaat.
Aanbevolen wordt om voorafgaand aan de verkiezingen heldere campagnerichtlijnen mee te geven aan de kandidaten voor de wijkraden en deze voor zover mogelijk in overeenstemming te brengen met de geldige beleidsregels voor politieke partijen.

Door de indieners van zienswijzen is aandacht gevraagd voor de soms intimiderend ervaren wijze van campagne voeren door kandidaten voor de wijkraden.
Aanbevolen wordt om bij het bekend maken van de campagnerichtlijnen een loket aan te wijzen waar signalen over de wijze van campagne voeren kunnen worden gemeld opdat daar tijdig actie op kan worden ondernomen en zo nodig kandidaten kunnen worden aangesproken op de wijze van campagne voeren.

Bij een wijkraad is het door Wijk aan Zet beschikbaar gestelde campagnemateriaal zodanig bewerkt dat andere kandidaten zich benadeeld voelden.
Aanbevolen wordt voorzichtig te zijn met het beschikbaar stellen van campagnemateriaal door de gemeente om de schijn te vermijden dat de gemeente de kandidatuur van specifieke kandidaten ondersteunt.

Twee van de ingebrachte zienswijzen betroffen een klacht over de wijze van campagne voeren in de nabijheid van een stembureau door een van de kandidaten van de wijkraad waar door de voorzitters van het stembureau niet tegen zou zijn opgetreden. In het proces-verbaal van het stembureau is hierover niets vermeld.
Aanbevolen wordt zorgvuldig om te gaan met dergelijke klachten en hoor en wederhoor toe te passen. In de instructie van de voorzitters van de stembureaus kan extra aandacht besteed worden aan het vermelden van opmerkingen/klachten van kiezers over vermeende onregelmatigheden.

Rotterdam, 28 maart 2022.

De commissie verkiezingsaangelegenheden,

Jan-Willem Verheij
Robin de Roon
Jeroen Postma
Aart van Zevenbergen
Hans van Putten